

INHOUD

VOORWOORD	xv
-----------------	----

DEEL I.

ALIMENTATIE ALS (DRINGENDE) VOORLOPIGE MAAT- REGEL: TOEKENNING VAN HET ONDERHOUD TUSSEN ECHTGENOTEN

GERD VERSCHULDEN	1
------------------------	---

HOOFDSTUK I.

OPZET EN BEGRENZING VAN HET ONDERZOEK	3
---	---

HOOFDSTUK II.

ALGEMENE PRINCIPES INZAKE DE TOEKENNING VAN ALIMENTATIE ALS (DRINGENDE) VOORLOPIGE MAAT- REGEL	5
--	---

§ 1. Bevoegdheid van de vrederechter of de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	5
---	---

§ 2. Rechtsgronden voor de onderhoudsplicht van de echtge- noot	6
--	---

A. De hulpverplichting (art. 213 BW)	7
--	---

B. De plicht bij te dragen in de lasten van het huwelijk naar vermogen (art. 221, eerste lid BW)	9
---	---

C. Rechtskarakter van de hulp- en bijdrageverplichting – Rechtsgeldigheid van een overeenkomst waarin wordt afgezien van een claim tot persoonlijk onder- houdsgeld.	10
--	----

§ 3. Wijzen waarop de uitvoering van de echtelijke hulp- en bijdrageverplichting kan worden bevolen	12
--	----

A. Diverse manieren om de aanspraak op hulp en/of bijdrage te honoreren	12
--	----

B. Recht van elke echtgenoot op een rechterlijke uit- spraak omtrent het al dan niet “gratis” karakter van de toegekende hulp en/of bijdrage	14
--	----

HOOFDSTUK III.
DE ONDERHOUDSUITKERING ALS DRINGENDE VOOR-
LOPIGE MAATREGEL VAN DE VREDERECHTER *EXARTI-*
KEL 223 BW. 17

§ 1. Toepassingsvoorwaarden 17

 A. Temporele bevoegdheid 17

 1. Beginpunt. 17

 2. Eindpunt. 17

 B. Territoriale bevoegdheid 18

 C. Grof plichtsverzuim of ernstige verstering van de
 verstandhouding tussen echtgenoten 19

 D. Dringend en voorlopig karakter van de maatregel. 20

 1. Dringend 20

 2. Voorlopig 21

§ 2. Toekenning van een onderhoudsuitkering als dringende
 voorlopige maatregel. 23

 A. Rol van het schuld criterium. 23

 B. Begroting. 26

 1. Referentiestandaard 26

 2. Begrotingscriteria 26

§ 3. Geldingsduur en wijzigbaarheid van de toegekende
 onderhoudsuitkering 28

 A. Geldingsduur. 28

 B. Wijzigbaarheid. 29

HOOFDSTUK IV.
DE ONDERHOUDSUITKERING ALS VOORLOPIGE MAAT-
REGEL VAN DE VOORZITTER *EXARTIKEL 1280 GER.W.* 31

§ 1. Toepassingsvoorwaarden 31

 A. Temporele bevoegdheid 31

 1. Beginpunt. 31

 2. Eindpunt. 32

 B. Territoriale bevoegdheid 33

 C. Geen bewijs van hoogdringendheid vereist 33

 D. Voorlopig karakter van de maatregelen 34

§ 2. Toekenning van een onderhoudsuitkering als voorlopige
 maatregel. 34

A. Rol van het schuld criterium	34
B. Begroting	38
1. Referentiestandaard	38
2. Begrotingscriteria	38
§ 3. Geldingsduur en wijzigbaarheid van de toegekende onderhoudsuitkering	43
A. Geldingsduur	43
1. Beginpunt	43
2. Eindpunt	44
B. Wijzigbaarheid	46

HOOFDSTUK V.

DE ONDERLINGE VERHOUDING TUSSEN DE MAATREGEL EXARTIKEL 223 BW EN DEZE EXARTIKEL 1280 GER.W.	49
--	----

DEEL II.

**DE ECHTSCHEIDING OP GROND VAN ONHERSTELBARE
ONTWRICHTING: VEREISTEN, BEWIJSRECHT EN RECHTS-
PLEGING**

PATRICK SENAEEVE	51
----------------------------	----

INLEIDING	53
---------------------	----

HOOFDSTUK I.

DE VEREISTEN VOOR DE ECHTSCHEIDING OP GROND VAN ONHERSTELBARE ONTWRICHTING	55
---	----

§ 1. Overzicht	55
--------------------------	----

§ 2. Vereisten	56
--------------------------	----

A. De echtscheiding op grond van onherstelbare ont- wrichting op gezamenlijk verzoek van beide echtge- noten (art. 229, § 2 BW)	56
---	----

B. De echtscheiding op grond van onherstelbare ont- wrichting op eenzijdige vordering van een der echtgenoten (art. 229, §§ 1 en 3 BW)	58
--	----

1. Overzicht	58
------------------------	----

2. Eerste subgrond: één jaar feitelijke scheiding	59
---	----

a. Algemeen	59
-----------------------	----

b. Het intentionele karakter van de feitelijke scheiding	60
3. Tweede subgrond: twee verschijningen voor de rechtbank, met een reflectieperiode	63
4. Derde subgrond: zelfstandig bewijs van de onherstel- bare ontwrichting van het huwelijk	65
a. Algemeen	65
b. Beoordelingsmarge van de rechter?	69
c. Toepassingen	70
5. Verhouding tussen de subgronden tot echtschei- ding	78
6. De echtscheidingsvordering gericht tegen een ernstig geestesgestoorde echtgenoot	79
C. De overgang van een eenzijdige vordering naar een gezamenlijk verzoek	79
1. Situering	79
2. Toepassingsgebied	80
3. Procedure	80
4. Gevolgen	81
a. Akkoord met de echtscheidingsvordering uiterlijk bij de eerste verschijning	81
b. Akkoord met de echtscheidingsvordering na de eerste verschijning	83
§ 3. Gemeenschappelijke regels	85
 HOOFDSTUK II.	
BEWIJSRECHT	87
§ 1. Situering	87
§ 2. Het bewijs van de feitelijke scheiding	88
§ 3. Het bewijs van concrete feiten die de onherstelbare ontwrichting aangeven	90
A. Algemeen	90
B. De bekentenis	91
C. De erkenning van een feit als vaststaand	92
D. Het proces-verbaal van klachtneerlegging	92
E. Het proces-verbaal van vaststelling van overspel bij gerechtsdeurwaardersexploot	93

HOOFDSTUK III.	
RECHTSPLEGING	95
§ 1. Situering	95
§ 2. De inleiding van de vordering tot echtscheiding	95
A. Het verzoekschrift tot echtscheiding voor de vorderingen gesteund op artikel 229, § 2 of artikel 229, § 3 BW	95
1. Korte historiek	95
2. De louter formele wijziging door de wet van 2 juni 2010	96
B. De dagvaarding tot echtscheiding voor de vorderingen gesteund op artikel 229, § 1 BW	98
§ 3. De persoonlijke verschijning inzake de echtscheiding ten gronde	99
A. Korte historiek	99
B. De afschaffing van de verplichte persoonlijke verschijning door de wet van 5 april 2011	100
C. De invoering van een informatieplicht aangaande bemiddeling	105
D. De sanctie van het verval van de echtscheidingsvordering	106
E. Overgangsrecht	108
§ 4. De behandeling in openbare terechtzitting dan wel in raadkamer	109
§ 5. Het instellen van een tegeneis tot echtscheiding	110
A. Algemeen	110
B. Gevolg van het in kracht van gewijsde treden van het echtscheidingsvonnis	110
C. Het belang om de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting te verkrijgen op de eigen vordering	111
D. De combinatie van een vordering <i>ex</i> artikel 229, § 1 BW met een vordering <i>ex</i> artikel 229, § 3 BW	113
§ 6. De gerechtskosten	113
A. De wet van 17 november 2009	113
B. De gerechtskosten van het proces-verbaal van vaststelling van overspel	115

§ 7.	Het in kracht van gewijsde treden van een echtscheidingsvonnis geveld op grond van artikel 229, § 2 BW	117
	A. Korte historiek.	117
	B. De verplichting tot betekening in de wet van 2 juni 2010	119
§ 8.	De afstand inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting	120
	A. De afstand van de echtscheidingsvordering	120
	B. De afstand van geding en de afstand van hoger beroep	120
	1. Afstand van geding	120
	2. Afstand van hoger beroep.	121
§ 9.	Verval van de echtscheidingsvordering bij overlijden	123
§ 10.	De rechtsmiddelen	124
	A. Het hoger beroep	124
	B. De voorziening in cassatie	127
	1. Korte historiek	127
	2. Het arrest van het Grondwettelijk Hof van 16 september 2010	129
	3. Het herstel van de gemeenrechtelijke termijn door de wet van 2 juni 2010	130
§ 11.	Voorlopige tenuitvoerlegging uitgesloten	132

DEEL III.

DE ONDERHOUDSUITKERING NA ECHTSCHEIDING OP GROND VAN ONHERSTELBARE ONTWRICHTING

CHRISTINE VAN ROY	133
-----------------------------	-----

INLEIDING	135
---------------------	-----

HOOFDSTUK I.

OVEREENKOMST	137
------------------------	-----

§ 1. Sluiten van de overeenkomst	137
--	-----

§ 2. Latere wijziging	141
---------------------------------	-----

HOOFDSTUK II.	
GEBREK AAN EEN OVEREENKOMST	143
§ 1. Behoeftigheid	144
A. Principieel recht op onderhoudsuitkering	144
B. Weigering van de onderhoudsuitkering	146
1. Mogelijke weigering	146
a. Zware fout in hoofde van de verzoeker	146
i. Invulling van de zware fout	147
ii. De zware fout en de feitelijke scheiding	150
iii. Bewijs van de zware fout	154
iv. Ieder zijn fout	155
v. Artikel 229, § 1 BW dus artikel 301, § 2, tweede lid BW?	157
b. Staat van behoefte omwille van een eenzijdige beslissing van de onderhoudsgerechtigde	159
i. Begrip	159
ii. Bewijs	159
iii. Gedeeltelijke uitsluiting	161
2. Verplichte weigering	162
a. Algemeen	162
b. Verschil tussen artikel 301, § 2, tweede lid BW en artikel 301, § 2, derde lid BW	164
3. Preventieve weigering?	167
§ 2. Staat van behoefte	168
A. Inkomsten en mogelijkheden van partijen	169
1. Inkomsten en kosten	169
2. Mogelijkheden	176
B. Aanzienlijke terugval van de economische situatie van de onderhoudsgerechtigde	179
§ 3. Bepaling van het bedrag van de onderhoudsuitkering	184
§ 4. Mogelijkheid tot degressiviteit	187
§ 5. Beperking van de onderhoudsuitkering tot een derde van het inkomen van de uitkeringsplichtige	188
§ 6. Onderhoudsuitkering <i>in natura</i>	189
§ 7. Duur	190
A. Algemene regel	190
B. Mogelijkheid tot verlenging	193
§ 8. Onderzoeksmaatregelen en provisionele uitkering	195

§ 9. Indexering	196
§ 10. Latere wijziging	197
A. Artikel 301, § 7, eerste lid BW.	197
B. Artikel 301, § 7, tweede lid BW.	198
§ 11. Einde van de onderhoudsuitkering	202
A. Beëindiging van rechtswege.	202
B. Mogelijke beëindiging	203
§ 12. Ontvangstmachtiging	204
 HOOFDSTUK III.	
BESLUIT	207
 DEEL IV.	
GEVOLGEN VAN DE TOEKENNING VAN ALIMENTATIE VOOR DE VEREFFENING-VERDELING	
LISE VOET	209
 HOOFDSTUK I.	
INLEIDING	211
 HOOFDSTUK II.	
DE POSTCOMMUNAUTAIRE ONVERDEELDHEID EN DE BEHEERSREKENING	213
 HOOFDSTUK III.	
AANREKENING VAN DE BIJ WIJZE VAN UITVOERING VAN DE HULP- EN BIJDRAGEPLICHT ONTVANGEN VOORDELEN OP DE VRUCHTEN EN DE INKOMSTEN VAN DE POSTCOMMUNAUTAIRE ONVERDEELDHEID	217
§ 1. De vrederechter of de voorzitter	220
§ 2. De vereffende instantie.	223
A. Aanrekening van onderhoudsgelden.	227
B. Aanrekening van het woonstvoordeel	229
1. Het principe van de woonstvergoeding: rechts- grond	229
2. Vertrek- en eindpunt van de woonstvergoeding	231

3. Uitzondering op het verschuldigd zijn van de woonstvergoeding	232
4. De woonstvergoeding: bestuursmaatregel of de uitvoering van de hulpverplichting <i>in natura</i> ? Vuistregels	233
5. Het woonstvoordeel als loutere bestuursmaatregel of als uitvoering van de hulpverplichting <i>in natura</i> : gevolg en illustratie van dit onderscheid	236
C. Aanrekening van de aflossingen van het gemeenschappelijke krediet en de inning te exclusieven titel van onverdeelde inkomsten	240
§ 3. De arresten van het Hof van Cassatie van 18 mei 2009 en 2 februari 2012.	244

DEEL V.

DE AFWIKKELING VAN DE SAMENWONINGSRELATIE

SVEN EGGERMONT.	253
-------------------------	-----

HOOFDSTUK I.

INLEIDING	255
---------------------	-----

HOOFDSTUK II.

BEËINDIGING VAN DE RELATIE	257
--------------------------------------	-----

§ 1. Wettelijke samenwoning	257
---------------------------------------	-----

§ 2. Feitelijke samenwoning	258
---------------------------------------	-----

HOOFDSTUK III.

(DRINGENDE) VOORLOPIGE MAATREGELEN	259
--	-----

§ 1. Wettelijke samenwoning	259
---------------------------------------	-----

A. Bevoegdheid en rechtspleging	259
---	-----

B. Persoon en goederen van de partners	263
--	-----

C. Persoon en goederen van de kinderen	267
--	-----

§ 2. Feitelijke samenwoning	269
---------------------------------------	-----

A. Bevoegdheid en rechtspleging	269
---	-----

B. Persoon en goederen van de partners	273
--	-----

1. Gemeenschappelijke verblijfplaats	273
--	-----

a.	Beide partners zijn rechthebbende	273
b.	Slechts één partner is rechthebbende	276
2.	Partneralimentatie	278
C.	Persoon en goederen van de kinderen	279
HOOFDSTUK IV.		
DEFINITIEVE AFWIKKELING VAN DE RELATIE		281
Enige §.	Wettelijke en feitelijke samenwoning	281
A.	Bevoegdheid en rechtspleging	281
B.	Persoon en goederen van de partners	281
1.	Gemeenschappelijke verblijfplaats	281
2.	Partneralimentatie	281
a.	Uitkering op grond van een overeenkomst	283
b.	Uitkering op grond van een natuurlijke verbintenis	287
c.	Uitkering op grond van de buitencontractuele aansprakelijkheid	293
3.	‘Vereffening-verdeling’	297
a.	Zakenrechtelijke afwikkeling	297
b.	Verbintenisrechtelijke aanspraken	301
i.	Grondslagen voor vergoedingen	303
ii.	Verweermiddelen	316
C.	Persoon en goederen van de kinderen	320
BIJLAGEN		323
	<i>Burgerlijk Wetboek</i>	325
	<i>Gerechtelijk Wetboek</i>	333

VOORWOORD

Het boek dat voorligt, is het verslagboek van het vijfde samenwerkingsverband tussen de professoren familierecht van de drie grote Vlaamse rechtsfaculteiten, Patrick SENAEVE (*Instituut voor Familierecht en Jeugdrecht, KU Leuven*), Frederik SWENNEN (*Onderzoeksgroep Persoon & Vermogen, Universiteit Antwerpen*) en Gerd VERSCHELDEN (*Instituut voor Familierecht, UGent*).

Aanleiding voor de organisatie van drie studienamiddagen was de vijfde verjaardag van de echtscheidingswet van 27 april 2007¹, in werking sinds 1 september 2007.

Een vorige evaluatie van deze wet, na één jaar toepassing², moest een verlengstuk krijgen, temeer nu het echtscheidingsrecht sindsdien nog tweemaal werd gerepareerd en gewijzigd, vooreerst met de wet van 2 juni 2010³ en naderhand met de wet van 5 april 2011.⁴

Nu meer en meer paren een wettelijke samenwoning aangaan of feitelijk samenleven, leek het ons gepast om de focus van het onderzoek niet te beperken tot de juridische problemen naar aanleiding van de ontbinding van het huwelijk, maar deze uit te breiden tot de vele vragen die in de praktijk rijzen bij de beëindiging van de buitenhuwelijkse samenwoning.

Onder de noemer “*De beëindiging van de tweerelatie*” werden drie studienamiddagen georganiseerd op 3, 9 en 11 mei 2012, respectievelijk aan de Universiteiten van Antwerpen, Leuven en Gent.

¹ Wet 27 april 2007 tot hervorming van de echtscheiding, *BS* 7 juni 2007. Zie daaromtrent uitgebreid P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHELDEN (eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 284 p.

² P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHELDEN (eds.), *Knelpunten echtscheiding, afstamming en verblijfsregelingen*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 240 p.

³ Wet 2 juni 2010 tot wijziging van sommige bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek wat de procedure inzake echtscheiding betreft, *BS* 21 juni 2010, in werking getreden op 1 juli 2010.

⁴ Wet 5 april 2011 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de persoonlijke verschijning en de poging tot verzoening bij echtscheiding betreft en tot invoering van een kennisgeving over het bestaan en het nut van bemiddeling in echtscheidingszaken, *BS* 16 juni 2011, in werking getreden op 1 december 2011.

Inhoud en opbouw van dit verslagboek zijn ingegeven door de chronologie van het scheidingsproces.

Vooreerst wordt ingegaan op de frequent ingestelde vorderingen tot het verkrijgen van alimentatie als (dringende) voorlopige maatregel die respectievelijk de vrederechter en de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg respectievelijk vóór en na de inleiding van de echtscheidingsprocedure onder diverse vormen kan toekennen (Deel I door Gerd VERSCHULDEN).

Vervolgens bespreekt Patrick SENAËVE in Deel II de – uitgebreide – rechtspraak met betrekking tot de gronden en de procedure tot het bekomen van een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk (EOO) en analyseert hij de wetswijzigingen van 2 juni 2010 en van 5 april 2011.

Daarna gaat Christine VAN ROY in op de arresten van het Hof van Cassatie en de rechtspraak van de feitenrechters aangaande de onderhoudsuitkering als gevolg van de EOO, zoals geregeld door artikel 301 BW (Deel III).

In Deel IV behandelt Lise VOËT de gevolgen van de toekenning van een vorm van alimentatie voor de vereffening-verdeling van de huwgemeenschap, met bijzondere aandacht voor de opmaak van de beheersrekening, waarin het genoten onderhoudsgeld en het woonstvoordeel vaak moet worden aangerekend op het aandeel van de onderhoudsgerechtigde in de vruchten van de postcommunautaire onverdeeldeid.

De laatste bijdrage handelt over de juridische problemen die rijzen bij de beëindiging van de wettelijke en de feitelijke samenwoning, waarbij zowel de familierechtelijke vragen als de vermogensrechtelijke afwikkeling aan bod komen (Deel V door Sven EGGERMONT).

Het verslagboek wordt afgesloten met een gecoördineerde versie van de relevante wetsartikelen uit het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek.

Dit verslagboek had nooit zo goed kunnen inspelen op de vragen en noden van de rechtspractici zonder de nuttige inbreng van talrijke

magistraten en advocaten die aanwezig waren op de studienamiddagen. Zij hebben ons onuitgegeven vonnissen en arresten bezorgd of vragen voorgelegd. Wij wensen hen hiervoor uitdrukkelijk te bedanken. Deze wisselwerking tussen de academische wereld en de rechtspraak heeft andermaal vruchten afgeworpen.

Met deze publicatie hopen wij al degenen die betrokken zijn bij de (juridische begeleiding van de) afwikkeling van een gestrande relatie een antwoord te bieden op de vragen die in de praktijk zijn gerezen, dan wel minstens een referentiekader te hebben aangereikt voor de benadering van problemen waarvoor geen pasklaar antwoord bestaat. Tegelijk hopen wij de rechtsliteratuur rond dit belangrijke domein van het familierecht te hebben verrijkt door de ontsluiting van rechtspraak die in de juridische databanken en tijdschriften niet terug te vinden is.

De stof werd bijgehouden tot 30 juni 2012.

Patrick SENAËVE

Frederik SWENNEN

Gerd VERSCHULDEN

